

De heren van de censuur op de pers

Graaf von Limburg-Styrum

In het bezette gebied werd de censuur op de pers door het Duitse militarisme op de scherpste wijze gehandhaafd. Alle druksels en daarbij ook alle geschriften en beeldjes, die op gelijk welke manier vermenigvuldigd waren, alle theater-, concert- en cinema-opvoeringen en alle voordrachten moesten eerst de censuur passeren, en iedere kleine overtreding werd met grote geldboeten of onmiddellijke aanhouding bestraft.

De orde van de militaire sensoren, die zich in het Duitse vaderland reeds zo vervelend aanstelde, was bij de etappe te Gent vertegenwoordigd door de graaf von Limburg-Styrum. Als een echte ridder van de droevige orde liep hij in zijn uniform van ritmeester der witte dragonders door het schone Gent heen en weer, en zag er zeer laatdunkend uit. Voor zijn ambt was hij zodanig geschikt, dat de Gentse pers hem in het geheim steeds "de stommerik" noemde.

Maar deze edele hansworst was tot persafgevaardigde van het generaal-gouvernement in België en bij de provincie Oost-Vlaanderen benoemd, op grond van het spreekwoord: "Al smedende wordt men smid". Niettegenstaande hij waarschijnlijk uit de zakken van het Duitse volk en ook uit Belgische middelen een aanzienlijke wedde uitbetaald werd, was zijn bezigheid te Gent geen rode duit waard. Hij oefende

zijn beroep slechts uit, om "de schone heldendood op het slagveld" te vermijden, waarvan nog steeds in de leerboekjes van de kleine klassen met zoveel omhaal verteld werd. Hij deed niets, maar absoluut niets anders, dan nu en dan zijn naam smeren onder een paar stukken, die zijn uniformdragende landsknechten hem voorlegden. Hij was een flinke kerel, voor wat eten en drinken betrof, en hij liep ieder schoon Gents meisje achterna. Van zodra zijn lust opgewekt was, nodigde hij haar uit hem te komen bezoeken in zijn Brussels kwartier en daar met hem het bed te delen.

De vrijdagavond zat hij regelmatig in de loge, die voorbehouden was aan de censoren in het "Théâtre Pathé" in de Veldstraat. Na de aftocht der Duitsers werd dit theater heel schreeuwerig "Majestic Cinema" genoemd. Von Limburg-Styrum kwam dit theater niet bezoeken om de schone muziek van het orkest Guillemin te horen, doch om iedere schone dame, die zijn opmerkzaamheid gaande gemaakt had, door zijn monokel aan te staren.

De hoofdsteun in zijn zware dienst was de oorlogsvrijwilliger Hübner – niet te verwarren met de schrijver Friedrich Markus Hübner, die gedurende de oorlog dienst deed bij het generaal-gouvernement te Brussel – die nu met een gevluchte Vlaming in Berlijn een zaak opgezet heeft, en die in de herfst van het jaar 1917 met een reserveregiment naar Vlaanderen gekomen was. Gedurende de slag bij Ieper werd Hübner zodanig ziek, dat hij met de beste wil van de wereld niet meer in de vuurlijn te krijgen was, en liever in het schone

Gent bleef zitten knoeien. Niettegenstaande hij niets anders verstond in het leven, dan zijn sigaret met zwaaiende beweging naar de mond te brengen, en zich tegenover zijn oudere en deftige kameraden zodanig aanstelde, dat zij hem steeds de "snotneus" noemden, wist hij zich toch door zijn voorname houding de gunst van de graaf von Limburg-Styrum onverdeeld te verzekeren.

De Graaf nam hem in zijn afdeling op als "bediende" en zorgde ervoor, dat hij uit de zak van het Duitse volk een hoge maandwedde draineerde, en van de etappeninspectie kreeg hij de toelating steeds in burgerkostuum rond te lopen. Het ongemanierte en vlegelachtige optreden van de jonge Hübner in het dienstverkeer met de aanzienlijkste en oudste leden der Gentse pers maakte, dat deze mensen een zeer flauwe voorstelling hadden van wat men pleegt te noemen "Duitse degelijkheid". De gunsteling van de graaf von Limburg-Styrum deed zich echter altijd voor in elk opzicht als een echte "snotneus".

Toen de bekende lector dr. Herman Wirth, de geestelijke vader van de militaristische "Vlaamse politiek" en fac totum van de graaf von Limburg-Styrum en de Hollandse dominee Domela Nieuwenhuis zonder het minste geluid uit het schone etappenleven te Gent verdween, werkte de jonge onbekwame en hoogmoedige Hübner zich als zijn navolger op, en het was nu hij, die de Vlaamse Beweging hoog hield.

Daar hij echter het grootste gedeelte van zijn tijd te Gent doorbracht met de studie van het eeuwig vrouwelijke, kon hij met zijn maandwedde, die nochtans voor de toenmalige toestanden tamelijk hoog was, niet rondkomen, en hij werd tenslotte nog gedwongen, zich bezig te houden met allerlei zwendelarijen. Dit duurde zo lang tot het eindelijk uitkwam, en tot er te Gent geen plaats meer voor hem was. Niettegenstaande hij echter zeer geschikt was voor de dienst aan het front, werd hij toch niet in het vuur gezonden; daarvoor gebruikte men steeds liever oude familievaarders, die vroeger nooit soldaat geweest waren.

Graaf von Styrum hield nog steeds zijn beschermende hand boven het hoofd van zijn trouwe medewerker, en zo gebeurde het, dat deze in plaats van in de loopgrachten, terechtkwam in het generaal-gouvernement, namelijk als helper bij de persafgevaardigde te Hasselt.

De sympathiekste medewerker en medecensor van de graaf von Limburg-Styrum was de gemoedelijke kelner Beckmann van Dortmund. Deze eerlijke Westfaal antwoordde eens op mijn vraag: "Hoe zijt ge toch tot dit beroep gekomen?" lachend met de woorden: "Dat weet ik zelf niet! Daar ik zonder werk was heb ik mij aangemeld om hulpdienst te gaan doen in België, en de heren van Brussel hebben mij naar Gent gezonden, omdat ik als gewezen kelner een beetje Frans en Engels ken. Nu zit ik hier en censureer de dagbladen. Ik versta er natuurlijk niets van, doch waarom zou ik het lieve geldje

niet inpalmen, dat men mij daarvoor toeschuijft. De graaf von Styrum doet het immers ook!"

Eerste Luitenant Rauchholz

De almachtige militaire censor van het schone Gent was de eerste luitenant Rauchholz van Duisburg. Gedurende lange tijd was hij bestuurder van de afdeling "Id" van de etappeninspectie van het vierde leger, dat wil zeggen "Perscensuur van het burgerlijk bestuur der etappeninspectie". Daar het burgerlijk bestuur der etappeninspectie louter militair was en laatdunkend neerzag op het burgerlijk bestuur van Oost-Vlaanderen, dat reeds in oktober 1914 naar Gent gekomen was en daar sedertdien slechts geduld werd, was de eerste luitenant Rauchholz voor de Gentse pers veel machtiger dan de ritmeester graaf von Limburg-Styrum, die niets anders deed dan hele dagen met zijn magere ooievaarspoten te Gent de schone meisjes achterna lopen.

Eerste luitenant Rauchholz, die daarbij ook nog de chef der "Concert- en Theaterafdeling" was, en zich graag intendant van de Grote Schouwburg hoorde betitelen, was te Gent ook de man, aan wie de soldaten, die volgens het bevel van Lüdendorff meewerkten aan de dagbladen, hun literair werk moesten afgeven om nagezien te worden.

Een Duitse zangeres, zeker Margaretha Pfahl, die een tijd lang te Gent verbleef, en waarmee de eerste luitenant dan ook een intieme verhouding aangeknoopt had, vroeg hem eens

het publiceren van een kritiek over haar te verbieden. Deze kritiek had haar talent als zangeres niet genoeg geprezen, en toen men te Brussel in de redactie van de Duitse "Belgische Koerier" op het punt was de kritiek op te nemen, kwam daar het verbod aan vanwege de eerste luitenant Rauchholz.

Dit vuil en laf misbruik bracht hem echter geen geluk, daar de zangeres hem spoedig links liet liggen, om zich met de muziekmeester Gottlieb te verloven. Deze kon meer met geld om zich heen gooien, dan de zich almachtig denkende eerste luitenant, die op de duur verplicht was handel te drijven in laken van Roubaix en Tourcoing.

Wanneer een te Gent verblijvende schrijver daar een Duits weekblad wilde uitgeven, en zich tot doel stelde de Duitse en Vlaamse kunst nader bijeen te brengen, kwam de eerste luitenant Rauchholz er altijd tussen, om het plan bij de etappeninspecteur als onmogelijk voor te stellen. Als reden voerde hij aan, dat de gewone soldaat niet genoeg ontwikkeld was, om zich met zaken te bemoeien. Deze gewone soldaat was een schrijver, die gedurende meer dan tien jaar medewerker geweest was van een groot Duits dagblad, en als correspondent der Duitse pers jarenlang in het buitenland verbleven gehad. Maar aangezien hij een simpele soldaat en de jongeheer Rauchholz een eerste luitenant was, werd er hem aan het verstand gebracht, dat hij niet de nodige vakkennis had om een weekblad uit te geven. En ter gelegenheid van deze les, was hij nog op de koop toe verplicht de hielen samen te slaan en zijn mond te houden.

Eerste luitenant Rauchholz, die met de beruchte Wendling de liefde van de helpster Käthe deelde, en die bij de terugtocht, zijn Gentse maîtresse – een Belgische – op brutale wijze van Antwerpen naar Gent terugstuurde, omdat hij zich een toneelspeelster aangeschaft had, was van nature uit laf en onbeschoft. Hij was een van die treurige etappenofficieren, die te Gent de frontsoldaten "wegens slecht groeten" hield staan op straat, en ze in aanwezigheid van de geallieerde burgers brutaliseerde. Dit deed hij precies als alle propere "helden" die hun best deden om bij de etappeninspectie goed aangeschreven te staan en om als "onontbeerlijk" door te gaan. Want voor hem was het hoofdzaak in de vette etappe te mogen blijven, en daar zonder gevaar van het leven te verliezen, alle soorten van oorlogsonderscheidingen en beloningen voor moed en zelfopoffering te "verdiene(n)".

En daar hij zijn ondergeschikten steeds schoppen en slagen gaf, maar tegenover zijn meesters kroop als een hond, werd hij op zekere dag raadsheer voor de provincie Oost-Vlaanderen benoemd.

Want zoals men ziet uit het bovenstaande was hij een echt degelijk element, voor wie men de baan van vooruitgang moest vrijhouden.

Regeringsraad von Keudell

Nu doet hij weer de dienst van kleine en onbeduidende regeringsraad in het presidentschap van de politie op de Alexanderplaats van Berlijn. Hij heeft er niet veel te zeggen

en woont te Charlottenburg, waar hij voor de zeer strenge echtgenote de mond houdt.

Maar gedurende de tijd van de frisse en vrolijke oorlog was hij een almachtige heerser en heer! Hij was gedurende 1914, 1915 en 1916 de gevreesde bestuurder van de Zivilverwaltung der etappeninspectie, die ondergebracht werd in het Justitiepaleis. Hij was buitengewoon groot van gestalte en ging in plaats van met de degen, meestal met een dikke stok wandelen. Hij stelde zich zeer streng aan en was kolossaal brutaal tot de eenvoudige soldaten en de Belgen, en hij eiste, dat men hem de titel van baron gaf. Zijn specialiteit bestond in het jagen op frontsoldaten, die hem – het oude etappenwijn – niet wilden groeten, daar hij geen officier was. Hij werd op zekere avond, niettegenstaande de dikke stok en de revolver door een paar frontsoldaten zodanig de les gelezen, dat hij het aan den lijve voelde.

Hij maakte echter een nog scherpere jacht op de Gentse meisjes. Daarbij verkoos hij, met het oog op de tegenstelling, daar hij immers zo groot en sterk was, steeds kleine en tere meisjes. Maar hij haalde zich toch een vuile ziekte op de hals niettegenstaande alle voorzichtigheidsmaatregelen. Toen hij genezen was kreeg hij het IJzeren Kruis van eerste klasse en werd in alle stilte en zonder uitvaart terug naar het vaderland gezond.

Hij was de eerste man geweest, die de Gent de pers censureerde en had meer te zeggen dan de graaf von Limburg-Styrum en zijn handlangers.

Het postautopark

De chauffeurs

Personenwagens

Het park der legerauto's 4

Het park der legerauto's van het vierde leger was gedurende heel de tijd van de oorlog ingekwartierd in de Gentse voorstad Meulestede en telde ongeveer duizend chauffeurs en mecaniciens, alsook een even groot aantal burgerlijke arbeiders van Belgische nationaliteit. Dit stond onder de commandant van de autotroepen bij het oppercommando 4 van Tielt, die ondertussen gedurende de eerste oorlogsjaren te Gent woonde.

Kapitein Rellstab, die volgens mijn beste weten tegenwoordig in de generale staf van het oorlogsministerie zit, was de eerste aanvoerder der autotroepen van het park der legerauto's 4. Hij scheen een flinke, vlijtige en gewetensvolle chef, met een rechtvaardige denkwijze, verveelde de manschappen niet met allerlei onnozelheden en bekommerde zich zelfs om hun welzijn. Daarom werd hij door alle manschappen en onderofficieren zeer gewaardeerd en algemeen bemind.

Kapitein Gottschalk

De navolger van de brave en flinke kapitein Rellstab was kapitein Gottschalk. Hij was in alle opzichten het absolute tegendeel van zijn voorganger, en koos zijn woonst te Tielt, ten einde heel dicht bij het hoofdkwartier te zitten, want het was daar dat men de IJzeren Kruisen van eerste klasse en dergelijke aangename prutserijtjes uitdeelde. Daar hij de bekwaamheden van kapitein Rellstab niet bezat, moest hij

deze vervangen door een gedurige strenge behandeling der manschappen en onderofficieren, die hij niet als gelijkwaardige mensen aanzag. Toen hij van zin was te trouwen liet hij zich door de grote schrijnwerkerij van het autopark te Gent-Meulestede op kosten van het Duitse volk een hele reeks meubelen vervaardigen, die hij dan naar de woning van zijn bruid, Sachsenring te Keulen verzond. Hij zond ook een vrachtwagen vol meubelen, die hij te Tielt op dezelfde manier verworven had, naar Gent. Daar werden zij op de ijzeren weg overgeladen, natuurlijk door de verdedigers van het vaderland, en de meubelen kwamen ook terecht te Keulen.

Toen kapitein Gottschalk trouwde, moest een dozijn chauffeurs van het vierde leger, die in het burgerlijk leven schrijnwerker, kleermaker, tapissier, hovenier, enz. waren, op zijn bevel naar Keulen reizen om aldaar gedurende vele dagen in zijn huis te werken. Voor de bewezen diensten kreeg ieder van deze brave vaderlandsverdedigers, die vanwege kapitein Gottschalk voor gelijk welke kleinigheid of hun kop kregen, de treffelijke som van vijf mark. De chauffeur Heutz die te Gentbrugge op een hofbouwinrichting werkte kreeg ook vijf mark, omdat hij een hele zending kostbare bloemen en sieraadplanten voor een waarde van enkele honderden mark, naar de woning van de nieuwbakken echtgenoot, te Keulen had gestuurd, ten einde de woning voor de eerste huwelijksnacht in de vereiste kleur te brengen.

Kapitein Gottschalk bekommerde zich niet in het minst om de zogenaamde Pruisische "officierseer" en benuttigde iedere gelegenheid om uit zijn dienstrelaties alle mogelijke voordelen te halen voor de eigen zak. Een bekende Duitse automobielfirma, die door zijn toedoen reusachtige bestellingen gekregen had van het legerbestuur, gaf hem op zekere dag een prachtige luxe auto als geschenk... Voor zijn privaat gebruik te Keulen.

"De ene hand wast de andere!"

Kapitein Hoffman

Kapitein Hoffman, die bij zijn onderofficieren en manschappen alle soorten van bijnamen kreeg, was gedurende de oorlog de leider van het autopark 4 te Meulestede en bewoonde een mooi kwartier in de Sint-Pietersnieuwstraat, die naar het Sint-Pietersplein loopt. Hij kwam van de infanterie en was diep in de veertig. Hij wist zoveel van een auto als een koe van saffraan eten. "Dat is nu toch eens komiek, zo'n auto" placht hij te zeggen, toen hij 's middags bij de auto's stond, die door de soldaten voorzien werden van benzine. "De ene maal giet men er benzine in, dan eens water, en toch loopt het!"

Hoffmann's stokpaardje was de parademars van de chauffeurs op de straat te Meulestede. Bij die gelegenheid werd hij soms zeer ongezellig. Daar hij door eigen ondervinding wist, dat een "hoofdwonde" een zeer gevaarlijke zaak is, leerde hij iedere reserveman, die vanuit

Keulen reeds de veelbesproken spuit en het "dodenklokje" alsook het boekje met gezangen meegekregen had op zijn baan, hoe hij zich moest gedragen in het verkeer met "dames", die hij gewoonlijk "oude zeugen" noemde, om niet besmet te worden.

Ieder, die niettegenstaande dat, toch het ongeluk had, met een snotneus naar huis te komen, werd door hem in de kast gedraaid. En er waren er velen die door de harde maatregelen van deze brave vent, die als motto had: "leven en laten leven!" rijker aan ondervinding werden.

De eigen dienst alsook het gevaar voor "hoofdwonden" voor zichzelf vatte hij weinig ernstig op. Tegen tien uur 's voormiddags kwam hij per auto tot aan zijn bureau. Hij had gedurig haarpijn en tekende in deze stemming alle geschreven stukken, die men hem voorlegde. Dan ging hij naar het officierencasino van het park en legde zich daar te slapen totdat het glanzende middagmaal gereed stond, en wanneer hij alle spijzen verorberd had legde hij zich voor de verandering te slapen, ten einde fris en in vorm te zijn voor het overvloedige avondmaal.

Maar eerst dan werd hij levendig! Het ene officierenbordeel na het andere werd door hem bezocht, totdat de deemsterige morgen op de daken viel, en hij een bovenmatig enthousiaste hulde gebracht had aan de liefde en ook aan de alcohol, die hij te dien tijde nog betaalde met bons, op kosten van het Duitse volk. Alleen de ordonnans van de brave Hoffman, die

steeds door de levende wereld van Gent "de nachtridder" genoemd werd, was te beklagen. Deze ongelukkige moest dikwijls gedurende uren in het slechte weer staan wachten voor het Kristallen Paleis in de Jodenstraat, terwijl zijn heer en meester zwetend en zuchtend zijn IJzeren Kruis van eerste klasse lag te verdienen op een Belgische deerne.

De ordonnans kreeg op zekere dag uitzicht op het IJzeren Kruis (natuurlijk slechts van tweede klasse!) en liet zijn post varen, daar hij geen enkele nacht rustig kon slapen. Op zekere dag verdween ook Hoffman uit de schone stad Gent, en de deernen van bij Dikke Nitte hadden een vrije minder. Men vertelde, dat Hoffman's bekwaamheid eindelijk ontdekt was, en dat men hem weer verplaatst had naar de infanterie, vanwaar hij gekomen was.

Kapitein Buchholz

Kapitein Peters, een man van diep in de veertig met een onbesproken karakter, die zich heel onbehaaglijk voelde tussen de zwijnerijen van de etappenofficieren, was gedurende enkele maanden de opvolger van Hoffman.

Hij werd echter spoedig opgevolgd door kapitein Buchholz, die ongeveer dezelfde ouderdom had en een kleine ineengedrongen man was. In het burgerlijk leven was hij werkzaam als eerste ingenieur bij de Hansa Lloyd te Bremen en hij schitterde gedurende zijn dienst bij het autopark 4 door zijn onverzadigbare bouwlust. Zonder zich van zijn stuk te laten brengen bouwde hij barakken en werkhuizen, een

schrijnwerkerij, een draai-atelier, een carrosseriewerkhuis, garages, benzinetanks, enz. Hij bouwde nog op einde oktober 1918, toen de vijand reeds voor de poorten van Gent stond en de etappe naar Antwerpen gevlucht was.

Kapitein Buchholz vergat bij zijn dienst ook nog het lichamelijke welzijn niet, waarvoor hij zijn verloofde Georgette nodig had, die hij gedurende zijn verblijf te Sedan had leren kennen. Daar hij haar liefde niet wilde missen – ze was niet mooi, doch zeer rond – liet hij haar op zekere dag naar Gent komen, om dienst te nemen in het belang van het leger als werkster bij de "gummi-afdeling" van het autopark te Meulestede. Dientengevolge werd zij in het jaar 1917, onder de hoede van een korporaal van de landstorm van Sedan naar Gent gebracht. Ze kwamen om drie uur 's morgens te Gent op het Sint-Pietersstation aan, en de landstormman wilde met de kapiteinsvrouw op een brits in de wachtkamer van het station de nacht doorbrengen. De soldaat van de wacht smeedt het paar echter aan de deur, en ze moesten samen tot acht uur 's morgens hun tijd doorbrengen op straat.

Maar de vreugde van kapitein Buchholz, die door zijn collega's "de razende hond" genoemd werd, was des te groter, toen hij met zijn lief het weerzien kon vieren in het schone bed van de villa te Wondelgem, die voor hem voorbehouden was als kwartier.

Georgette, die een slimme of liever geraffineerde vrouw was, ging natuurlijk nooit werken naar de "gummi-afdeling" waaraan zij enkel op papier verbonden was. Vanaf de eerste dag van haar verblijf te Gent was zij de onbegrensde heerseres in het huishouden van de kapitein en ze was er zeer streng. Wanneer het soms gebeurde, dat de ordonnans, de chauffeur Zimmerman, iets tegen haar durfde mompelen, dan bedreigde ze hem met – de loopgrachten! Ze eiste namelijk, dat niet alleen de kapitein, die gedecoreerd was met het IJzeren Kruis van eerste klasse – natuurlijk! – naar haar luisterde, maar dat ook de ordonnans aan haar bevelen blindelings gehoorzaamde.

Officiersorgieën

De officieren van het legerautopark, die een hele reeks "benzineluitenants" telde, hadden een eigen casino. Dat casino was ingericht in de schone en fijne "Villa du Cèdre" die toebehoorde aan de directeur van de Russia. Daar zaten bestendig een dozijn plantrekkers-officiëren, onder de leiding van Hoffman te eten; daaronder bevond zich ook de dikgebukte ritmeester Kohlmann, die ook een leidende post bij het autopark bekleedde, en die ongelooflijke dingen deed, wat eten en drinken betrof. Hij kon dit het best van al, wanneer het zijn teringlijdende geldbeugel geen centiem kostte.

Gedurende de eerste tijd van hun verblijf te Gent, was er daar ook nog een zekere luitenant Fischer, die in het begin van

1916 uit Gent verdwenen is. Deze hielp mee aan de slampamperijen en orgieën, die de hele stad door bekend waren. Voor die tijd was hij werkzaam te Antwerpen en hij stond bekend als een echte vrouwenjager, want de soldaten noemden hem "de bok". Hij "werkte" in het bureau van het park en verdiende zijn oorlogsonderscheidingen door iedere auto waarmee hij reed, te pletter te botsen en door op zekere dag het zilverwerk te stelen, dat toebehoorde aan de eigenaar van de "Villa du Cèdre".

En nu zal ik iets ongelooflijks mededelen. Het uitgezocht genoeg van deze disgenoten, die niet alleen over de grote groentenhof van de villa vrij konden beschikken, doch voor wie ook nog kippen, ganzen, varkens en koeien gehouden werden, bestond in iets monsterachtigs. Wanneer zij in "de vereiste stemming" verkeerden en wijn- en champagneglazen door het brassen, stampen en stoten van de met het IJzeren Kruis en andere tekens onderscheiden heren, op de bodem gingen verbrijzelen, werden een bok en een geit uit de stal gehaald en op tafel gezet, om aldaar onder het algemeen gelach hun kunsten in het geslachtsverkeer te tonen. En wanneer deze heren dan door het zien van de dierlijke lusten van de geitenbok bezielde werden, rustten zij zich ook uit om hun slag te slaan op de bewoonsters van de Gentse officierenbordelen.

De auto's voeren voor en hoera! hoera! Een ogenblik daarna vlogen zij als gek door de lange straat, die van Meulestede naar het binnenste van de stad leidt, recht naar Dikke Nette.

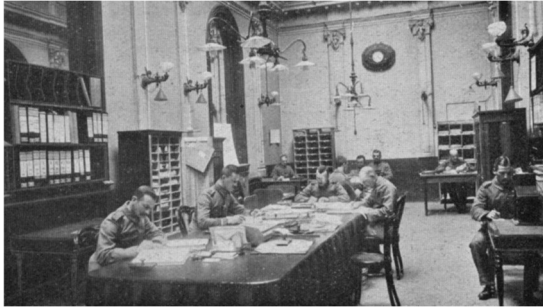
De nachtwind droeg echter de donder der kanonnen, die aan het front de ware Duitse vaderlanders in stukken schoten en begroeven onder modder, ook tot aan het bed, waar die beestachtige officieren hun tijd verdreven met smerige Belgische deernen...

De Pascentrale op de Kouter

Registratiezaal

Hoofdbureau